

امام جمعه نیازها و مهارت‌ها

۱- آنچه که یک مبلغ باید بداند

۲- اهمیت داشتن شاخص برای انتخاب موضوع

۳- شاخصه‌های انتخاب موضوع

شورای عالی سیاست‌گذاری
معاونت فرهنگی

سرشناسه: کرمی، رضاعلی، ۱۳۳۲ -

عنوان و نام پدیدآور: امام جمعه، نیازها و مهارتها .../ نویسنده رضاعلی کرمی.

مشخصات نشر: تهران: شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، معاونت فرهنگی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۲۸۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۰۴-۱۵-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: ائمه جمعه و جماعت

موضوع: ائمه جمعه و جماعت -- اخلاق حرفه‌ای

شماره افزوده: شورای سیاستگذاری ائمه جمعه. معاونت فرهنگی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ الف ۸/ک ۴/ک ۱۸۷/ک ۴ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۳۵۰۱۰

عنوان کتاب: امام جمعه نیازها و مهارتها

نویسنده: رضاعلی کرمی

ناشر: معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه

ویراستار و صفحه آرا: محمدجواد حسین پور

نوبت چاپ: اول، سال ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۵۰۰

قیمت: اهدائی

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان شهید کشور دوست، کوچه عطارد، پلاک ۴

صندوق پستی: ۱۳۱۶۵/۱۴۱

تلفن: ۶۶۹۷۸۳۸۳

فهرست مطالب

مقدمه ناشر..... ۱۷

مقدمه مؤلف..... ۱۹

فصل اول: آنچه یک مبلغ باید بداند

تعریف شاخص انتخاب موضوع..... ۲۲

بخش اول: حوزه اندیشه مخاطب..... ۲۳

الف - ابطال اندیشه‌های غلط..... ۲۳

علل وجود اندیشه‌های نادرست..... ۲۳

۱. فهم کاذب..... ۲۳

۲. تعصب..... ۲۴

۳. خودباختگی و حقارت..... ۲۵

۴. شتابزدگی..... ۲۷

۵. سطحی نگری..... ۲۸

۶. ناامیدی..... ۳۰

۱-۶ گرفتاری..... ۳۰

۲-۶ سلب نعمت..... ۳۱

۳-۶ گناه..... ۳۱

۷. تمایل به هوای نفس..... ۳۱

۸. بدبینی..... ۳۳

۹. شخصیت گرایی ۳۳
- ب - برکات اندیشه‌های صحیح ۳۴
۱. رأی صائب ۳۴
۲. فرجام اندیشی و مشورت ۳۶
۳. دعوت به نیکی ها ۳۷
۴. سلامت و نیک فرجامی ۳۷
۵. بیداری مسلمانان ۳۹
۶. مهربانی و رستگاری ۴۰
۷. یاد اهل بیت (علیهم السلام) ۴۱
- ج - چگونگی تحقق اندیشه صحیح ۴۲
۱. ایجاد روحیه پرسشگری مفید ۴۲
۲. ایجاد فرصت تفکر در مطالب ۴۴
۳. استمرار آموزش ۴۷
۴. مطالعه زیاد ۴۸
۵. توجه به قرآن ۵۰
۶. تقویت حافظه ۵۲
- بخش دوم: حوزه گرایش و احساس ۵۵
- عوامل مؤثر بر احساسات ۵۵
- انواع گرایش ها و احساسات ۵۵
- الف - گرایش های غریزی ۵۵
- راه های تعدیل غرایز ۵۶
- اول: شناخت مفاسد و مصادیق آن ۵۷
- ۱ - به هم زدن امنیت عمومی ۵۷
- ۲ - کم فروشی ۵۸
- ۳ - خروج از مدار رهبر حق ۵۸
- ۳-۱. طغیان ۵۸
- ۳-۲. قدرت ۵۸
- ۳-۳. پیروی از هوای نفس ۵۹
- راه اصلاح ۵۹
- افشاگری مفسدان ۵۹
- دادن طرح اصلاحی ۵۹

- اعدام و تبعید ۵۹
- راه‌های جلوگیری ۶۰
- تربیت اخلاقی ۶۰
- تفهیم کرامت انسانی ۶۰
- تنبیه و مجازات ۶۱
- تنظیم روابط خانوادگی ۶۱
- دوم: یاد خدا ۶۱
- آثار و برکات یاد خدا ۶۲
- مورد یاد خدا قرار گرفتن ۶۲
- همیشگی با خدا ۶۳
- محبت خدا ۶۳
- فلاح و رستگاری ۶۳
- آرامش ۶۳
- دوری از شیطان ۶۴
- سوم: یاد قیامت ۶۴
- چهارم: حیا ۶۵
- ب - گرایش‌های عاطفی ۶۶
۱. فطرت ۶۶
۲. عقل ۶۷
- ج - گرایش‌های فطری ۶۷
- عوامل تأثیرگذار در گرایش‌ها ۶۸
۱. دوست: ۶۸
- ۱-۱. توجه به انتخاب رفیق: ۷۰
- ۱-۲. خوش رویی: ۷۰
- ۱-۳. امتحان دوست: ۷۰
- الف - با نماز: ۷۰
- ب - با نیکی در عسر و یسر: ۷۱
۲. علما و دانشمندان: ۷۳
- ۲-۱. دارای ایمان و صاحبان عقل: ۷۳
- ۲-۲. دارای خشیت و ترس از خدا: ۷۴
- ۲-۳. اهل تهجد و مناجات شبانه: ۷۴

- ۵۷..... ۴-۲. اهل سجده و گریه:.....
- ۵۷..... ۵-۲. عدم دلبستگی به دنیا:.....
- ۷۷..... بخش سوم: حوزه رفتار
- ۷۷..... برنامه عملی برای ترک عادات و رفتار بد
- ۷۷..... ۱. خودآگاهی
- ۷۸..... ۲. پیشگیری پاسخ.....
- ۷۸..... ۳. پاسخ جایگزین
- ۷۹..... ۴. شکل دهی
- ۷۹..... برنامه عملی برای اقدام به کارهای خوب و کسب فضائل:
- ۷۹..... ۱. تقویت اراده
- ۸۱..... ۲. تصحیح فکر
- ۸۱..... ۳. ایجاد بینش صحیح.....
- ۸۲..... الف - اعطای بینش در مورد دنیا:.....
- ۸۳..... ب - اعطای بینش در مورد انسان:.....

فصل دوم: اهمیت داشتن شاخص برای انتخاب موضوع

- ۸۵..... بخش اول: راهکارها.....
- ۸۵..... ۱. اشراف بر بحث
- ۸۶..... ۲. اشراف بر جلسه
- ۸۸..... ۳. شیوه گفتار و بیان بحث
- ۹۲..... بخش دوم: شناخت ویژگی‌های مخاطب.....
- ۹۲..... الف - نیازهای کودکان:
- ۹۲..... نیازهای دختران کوچک.....
- ۹۲..... ۱. اعتماد به نفس:
- ۹۲..... ۲. خودکفایی:
- ۹۳..... ۳. آمادگی جسمانی:
- ۹۳..... ۴. قدرت تصمیم‌گیری:
- ۹۳..... ۵. کنجکاوی:
- ۹۳..... نیازهای پسران کوچک.....
- ۹۳..... ۱. محبت ظاهری:

۲. مهارت‌های کلامی: ۹۴
۳. توجه و احترام به دیگران: ۹۴
۴. رفع درگیری‌ها به صورت صلح‌آمیز: ۹۴
۵. بیان احساسات: ۹۴
- ویژگی‌های کودکان پیش دبستانی ۹۵
- نکته کلی: ۹۶
- هدف‌های آموزشی در دوره پیش دبستانی ۹۶
- روش‌های تأمین نیازهای کودکان پیش دبستانی ۹۷
۱. تربیت مهارت‌های حسی و حرکتی: ۹۸
۲. تربیت مهارت‌های کلامی: ۹۸
۳. تربیت مهارت‌های شناختی: ۹۸
۴. کسب توانایی‌های لازم در زمینه خودیاری و رشد عاطفی: ۹۹
۵. مهارت‌های اجتماعی: ۹۹
۶. توسعه قوای خلاق و زیبایی شناسی: ۱۰۰
- ویژگی‌های کودکان دبستانی ۱۰۰
- روش تأمین نیازهای کودکان دبستانی ۱۰۲
- ب - نیازهای اجتماعی نوجوان ۱۰۳
- شناخت شخصیت نوجوانان و حالات آنان ۱۰۳
۱. غرور: ۱۰۴
۲. خودپرستی: ۱۰۵
۳. برتری جویی: ۱۰۵
۴. رقابت: ۱۰۶
۵. پرتوقعی: ۱۰۷
۶. رازداری: ۱۰۷
۷. کمک رسانی‌ها: ۱۰۸
۸. رغبت‌ها و آرزوها: ۱۰۸

فصل سوم: شاخص‌های انتخاب موضوع

- بخش اول: چگونگی ایجاد خلاقیت و نوآوری در تبلیغات دینی ۱۱۱
- خلاقیت چیست؟ ۱۱۲
- چگونگی تبلیغات دینی خلاق: ۱۱۳

- ۱۱۴..... نظام تبلیغات دینی خلاق:
- ۱۱۵..... موانع خلاقیت مبلغان دینی:
- ۱۱۵..... ۱. ارزیابی منفی از خود:
- ۱۱۵..... ۲. ترس از آینده:
- ۱۱۵..... ۳. عدم لذت از یادگیری:
- ۱۱۶..... ۴. عدم برنامه‌ریزی:
- ۱۱۶..... ۵. دشوار پنداشتن خلاقیت:
- ۱۱۶..... ۶. عدم اعتماد به نفس:
- ۱۱۷..... خصوصیات مبلغان خلاق
- ۱۱۸..... توجه کاربردی به الگوی ارتباط با مخاطب
- ۱۱۸..... چگونگی ارتباط متقابل و مؤثر با مخاطب
- ۱۲۱..... بخش دوم: چگونه سخنرانی کنیم؟
- ۱۲۲..... یک: تعریف سخنرانی
- ۱۲۲..... دو: اهداف سخنرانی
- ۱۲۳..... سه: عوامل مؤثر در سخنرانی
- ۱۲۷..... چهار: اصول سخنرانی
- ۱۲۸..... پنج: نکات پیش از سخنرانی
- ۱۲۹..... شش: نکات آغاز سخنرانی
- ۱۳۰..... هفت: نکات پایان سخنرانی
- ۱۳۱..... هشت: نکات پس از سخنرانی
- ۱۳۱..... نه: مواد سخنرانی
- ۱۳۲..... ده: شرایط سخنران
- ۱۳۵..... یازده: شرایط سخنرانی
- ۱۳۹..... دوازده: آفات سخنرانی
- ۱۴۰..... سیزده: آداب سخنرانی
- ۱۴۲..... ویژگی‌های موضوع سخنرانی:
- ۱۴۴..... اقناعی بودن موضوع
- ۱۴۵..... اتقان موضوع
- ۱۴۷..... روزآمد بودن موضوع
- ۱۴۹..... عنصر زمان در تبلیغ
- ۱۵۳..... عنصر مکان در تبلیغ

بخش سوم: ساز و کار ارتباط و مخاطب‌شناسی.....	۱۵۶
الگوی ارتباط با مخاطب.....	۱۵۶
چگونگی ارتباط متقابل و مؤثر با مخاطب:.....	۱۵۷
الف: به حرفهای دیگران خوب گوش دهید.....	۱۵۷
ب: چگونه سخن گفتن را بیاموزید.....	۱۵۸
ج: با روحیه دیگران همراه شوید.....	۱۵۹
انواع اشخاص از نظر پردازش اطلاعات.....	۱۶۱
الف- اشخاص پدیداری (تصویری).....	۱۶۲
ب- اشخاص احساسی (همجواری).....	۱۶۲
ج- اشخاص شنیداری (صوتی).....	۱۶۲
د- اشخاص ارقامی (زبانی).....	۱۶۲
فراهم آوردن شرایط درک متقابل.....	۱۶۳
دوست داشتن مردم.....	۱۶۴
انواع تأثیر.....	۱۶۴
(مخاطب) تأثیرپذیری.....	۱۶۵
الزام درونی در اسلام:.....	۱۶۵
مدل؛ منبع، معنا:.....	۱۶۵
ویژگی‌های پیام:.....	۱۶۶
ویژگی‌های مخاطبان:.....	۱۶۶
محتوای پیام:.....	۱۶۷
روش مشاوره.....	۱۶۸
عناصر روش مشاوره.....	۱۶۸
۱. عنصر عاطفی:.....	۱۶۸
۱-۱. همدلی:.....	۱۶۸
۱-۲. پذیرش مثبت بدون شرط:.....	۱۶۸
۱-۳. صداقت:.....	۱۶۹
۱-۴. گوش دادن فعال:.....	۱۶۹
۲. عنصر انگیزشی:.....	۱۶۹
۳. عنصر شناختی:.....	۱۷۰
مشاوره دینی.....	۱۷۴
بخش چهارم: انواع شاخص‌های انتخاب موضوع.....	۱۷۶

- اول: رعایت ظرفیت مخاطب ۱۷۶
- دوم: تناسب موضوع سخنرانی با میل و علاقه مخاطب ۱۷۸
- الف - امیال معنوی ۱۷۸
۱. علم و دانایی ۱۷۸
۲. خیر اخلاقی ۱۷۹
۳. میل به جمال و زیبایی ۱۸۰
۴. تقدیس و پرستش ۱۸۰
۵. جنبه قهرمان جویی ۱۸۱
۶. رفتار گروهی ۱۸۱
۷. کسب محبوبیت ۱۸۲
۸. خودنمایی ۱۸۲
- ب - میل به جمال ۱۸۳
۱. زیبایی‌های وجودی ۱۸۴
- ۱-۱. زیبایی خداوند ۱۸۴
- ۱-۲. زیبایی خلقت انسان ۱۸۵
- ۱-۳. ترسیم زیبایی در خلقت حیوانات ۱۸۶
- ۱-۴. زمین و زیبایی مناظر آن ۱۸۷
۲. توصیف افعال به زیبایی ۱۸۸
- ۲-۱. زیبایی ایمان ۱۸۸
- ۲-۲. زیبایی بخشش ۱۸۹
- ۲-۳. بردباری زیبا ۱۹۰
۳. اسلام و دستور به زیبایی و آراستن ۱۹۱
- ۳-۱. زیبایی و آراستن لباس ۱۹۱
- ۳-۲. جوان و لباس زیبا ۱۹۳
- ۳-۳. زینت و آراستن در نماز ۱۹۳
- ۳-۴. زن، زیبایی و آراستن ۱۹۴
- ۳-۵. انتخاب زن زیبا ۱۹۴
- ۳-۶. زیبایی و آراستن زن برای همسرش ۱۹۵
- اهداف زیبایی در اسلام ۱۹۶
- هدف در زیبایی‌های وجودی ۱۹۷
- هدف توصیف افعال به زیبایی ۱۹۸

هدف در دستور به آراستن و زیبایی	۱۹۹
سوم: تناسب موضوع سخنرانی با شخصیت فردی خطیب	۲۰۰
ویژگیهای مبلغ	۲۰۰
۱. آگاهی خطیب و ایمان به هدف	۲۰۰
۲. پیشگامی خطیب	۲۰۲
۳. با اخلاص بودن خطیب	۲۰۳
۴. دارای سعه صدر و استقامت	۲۰۴
۵. اهل علم و عمل	۲۰۸
۶. قاطع و با شهامت	۲۰۹
۷. نرمخو، مهربان و دلسوز	۲۱۲
۸. مردمی و درد آشنا	۲۱۷
۹. خوش سابقه	۲۲۰
۱۰. صداقت	۲۲۱
۱۱. منظم و وقت شناس	۲۲۳
۱۲. ساده زیست و بی تکلف	۲۲۳
چهارم: شخصیت اجتماعی خطیب	۲۲۵
معاشرت	۲۲۵
۱. اصول و کلیات معاشرت اسلامی	۲۲۵
- رضای خدا در حبّ و بغض ها	۲۲۵
- اعتدال و میانه روی در معاشرت	۲۲۶
- معاشرت به تناسب افراد	۲۲۷
- رعایت حق معاشر	۲۲۸
- احترام و دوستی بر اساس مقدار ارزش ها	۲۲۹
- محبت و احترام متقابل	۲۳۰
۲. آداب معاشرت اسلامی	۲۳۱
- حسن خلق با معاشران	۲۳۱
- احسان	۲۳۳
- افشای سلام	۲۳۵
- رازداری و امانتداری	۲۳۶
- حفظ شخصیت	۲۳۷
- اصلاح بین یکدیگر	۲۳۷

۲۳۸	- وفای به عهد و پیمان
۲۳۹	- رفق و مدارا
۲۴۱	- تغافل و چشم پوشی
۲۴۱	- صله رحم
۲۴۲	- عفو و گذشت
۲۴۳	- کظم غیظ
۲۴۴	- تذکر و امر به معروف
۲۴۶	- حیا
۲۴۸	۳. کارهای ممنوع در معاشرت
۲۴۸	- سخن چینی
۲۴۸	- تجسس و عیبجویی
۲۴۹	- سوء ظن
۲۵۰	- تکلف و تشریفات
۲۵۱	- اهانت به معاشران (مسخره کردن، لقب زشت دادن، سرکوفت زدن)
۲۵۲	- تفرقه
۲۵۲	- غیبت
۲۵۴	- تهمت
۲۵۴	۴. همنشینان
۲۵۴	- همنشین خوب
۲۵۷	- همنشین بد
۲۵۷	۵. آداب مجالس
۲۵۹	- احترام به همنشینان
۲۵۹	- پرهیز از جدال
۲۶۰	- تواضع و فروتنی
۲۶۰	- پرهیز از تکلف و تشریفات
۲۶۱	- جا باز کردن برای دیگران
۲۶۱	- نشستن میان دو نفر که با هم مأنوسند
۲۶۱	- بلند شدن برای تازه واردان

۲۶۳	فهرست آیات:
۲۷۵	فهرست روایات:
۲۷۹	فهرست منابع:

مقدمه ناشر:

اسلام و مهارت‌های زندگی

آموزه‌های دینی در زمینه مهارت‌های زندگی، بر اساس نیازهای انسانی و فطری تنظیم شده است. دانش روانشناسی امروز نیز شیوه‌هایی برای بهتر زیستن در قالب «مهارت‌های زندگی» ارائه داده است.

آموزش مهارت‌های زندگی در جهت افزایش ظرفیت روانی - اجتماعی و بالابردن سطح بهداشت روانی در جامعه دینی، یک ضرورت و اقدام فوری و حیاتی است. قلمروهای متنوع مهارت‌های زندگی در عرصه‌های:

- مهارت‌های ذهنی - معرفتی؛
- مهارت تصمیم‌گیری؛
- مهارت تفکر خلاق؛
- مهارت نقد و نقادی؛
- مهارت ارتباط‌های درون فردی؛
- مهارت ارتباط‌های اجتماعی و انسانی (بین فردی)؛
- مهارت ارتباط کلامی؛
- مهارت‌های خانوادگی؛
- مهارت‌های تربیتی - اخلاقی؛

• مهارت مردم‌داری و مخاطب شناسی؛

• مهارت تبلیغ و ارتباطات؛

و ...

ایجاب می‌کند که مبلغان و مروجان دینی، بویژه امامان جمعه و خطیبان فرزانه، با آن مهارت‌ها آشنا باشند و آن‌ها را در محورهای سه گانه:

• حوزه اندیشه؛

• حوزه گرایش و احساسات؛

• و حوزه رفتار.

به کار گیرند تا به شایستگی بتوانند پیام و فرهنگ دینی را به مخاطبان منتقل سازند و نیز در تربیت نیروی انسانی و کادر سازی و جذب مردم به ویژه جوانان به نماز جمعه، راه‌ها را به سوی رهروان بگشایند.

با توجه به رشد و توسعه زندگی آدمی و پیچیدگی دنیای درون و بیرون وی، آموزش مهارت‌های زندگی، ضرورتی انکارناپذیر است.

تاکید بر جامعیت و واقع‌نگری اسلام و قدرت پاسخگویی آن به نیازهای انسانی از یک سو، و نیاز فراوان دست‌اندرکاران فرهنگی و تبلیغی به ویژه روحانیان و امامان جمعه به کسب مهارت‌های لازم برای پاسخگویی به آن نیازها از سوی دیگر، معاونت فرهنگی شورا را بر آن داشت تا از پژوهشگر توانا و استاد روان‌شناس و باتجربه، حجت الاسلام والمسلمین دکتر کرمی بخواهد در این زمینه، اثری ماندگار و سودمند تألیف نماید.

آنچه در این مجموعه در اختیار قرار می‌گیرد، حاصل سال‌ها تجربه، تدریس و تحقیق استاد کرمی است. ضمن قدردانی فراوان از این استاد گرانمایه، از سنگربانان و خطبای جمعه می‌خواهیم که این کتاب را در شمار کتاب‌های بالینی خود قرار دهند و آن را ره توشه رسالت تبلیغی خود بدانند. انشاء الله.

معاون فرهنگی

مقدمه مؤلف:

کارنامه جمعه در راستای کار انبیای الهی است، و مهمترین رسالت انبیاء عظام تبلیغ است:

«الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَ يَخْشَوْنَهُ وَ لَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَ كَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا...»^۱

کسانی که پیامهای خدا را می‌رسانند و از او می‌ترسند و از هیچ کس جز او نمی‌ترسند، خدا برای حساب کردن اعمالشان کافی است.»

امام جمعه فرصت‌ها و زمینه‌های بسیار گوناگونی برای اداء این رسالت و انتقال پیامش دارد، که عالی‌ترین زمینه خطبه نماز جمعه است، جمعیتی عظیم انگیزه‌هایی پاک و خدایی قلوب مستعد شنیدن و پذیرش و.... اینها فرصت‌های طلایی و ملکوتی است. که در کمتر اجتماع دیگری می‌توان یافت، خطیب جمعه اگر به نحو شایسته و بایسته از این فرصت ویژه استفاده کند قطعاً در رسیدن به هدفش که «ابلاغ رسالت‌های الهی است» موفق خواهد بود، اما کامیابی مطلوب در این میدان مرهون رعایت شرایط و ملاحظات است که در این نوشته برخی از این موارد در سه فصل: آنچه یک مبلغ باید بداند، اهمیت داشتن شاخصه برای انتخاب موضوع، شاخص‌های انتخاب موضوع مطرح خواهد شد.

رضا علی کرمی

۱۳۹۰/۲/۱